



Облік та оподаткування

УДК 657(477):005.93

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19510555>

Бухгалтерський облік в управлінні ризиками підприємства

Ткаль Ярміла Сергіївна

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування

Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна

ORCID: 0000-0002-7646-2266

Бричко Аліна Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент,

завідувач кафедри публічного управління та адміністрування

Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна

ORCID: 0000-0003-4902-1403

Прийнято: 11.03.2026 | Опубліковано: 30.03.2026

Анотація: Ефективне управління фінансовими ризиками має вирішальне значення для довгострокового успіху будь-якого підприємства, оскільки саме фінансові ризики безпосередньо впливають на стабільність грошових потоків, рівень платоспроможності, інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність суб'єкта господарювання. В умовах глобалізації економіки, посилення конкуренції, нестабільності фінансових ринків і зростання регуляторних вимог значення системного підходу до управління ризиками істотно підвищується. У цьому контексті бухгалтерський облік відіграє ключову роль у формуванні інформаційної бази для прийняття управлінських рішень,



оскільки забезпечує своєчасне відображення господарських операцій, фінансових результатів і змін у структурі активів та зобов'язань підприємства.

Бухгалтерський облік є не лише інструментом фіксації фактів господарської діяльності, а й важливим елементом системи управління, що дозволяє ідентифікувати потенційні джерела фінансових ризиків, оцінювати їхній вплив та здійснювати моніторинг ризикових операцій. У цьому дослідженні показано проблему обліку в управлінні ризиками підприємства, яка полягає у недостатній інтеграції облікових процедур у процес ризик-менеджменту та обмеженому використанні аналітичних можливостей бухгалтерської інформації. Дослідження відображає важливість бухгалтерського обліку у виявленні та оцінці фінансових ризиків, пов'язаних із ліквідністю, платоспроможністю, кредитоспроможністю, інвестиційною діяльністю та фінансовими результатами підприємства.

У цьому дослідженні обговорюються різні типи ризиків, з якими стикаються підприємства, зокрема ризики, пов'язані з коливанням валютних курсів, змінами відсоткових ставок, інфляційними процесами, неплатоспроможністю контрагентів, а також внутрішні ризики, що виникають унаслідок помилок обліку, недоліків системи внутрішнього контролю та недосконалості облікової політики. Досліджується проблема бухгалтерського обліку в управлінні ризиками підприємства з позиції необхідності підвищення прозорості фінансової звітності та адаптації облікових методів до умов невизначеності.

Метою дослідження є надання всебічного огляду ролі бухгалтерського обліку в управлінні ризиками підприємства та обґрунтування його значення як інструменту інформаційного забезпечення ризик-менеджменту. Завдання дослідження полягають у тому, щоб допомогти підприємствам краще зрозуміти функції бухгалтерського обліку в процесі управління ризиками та надати рекомендації щодо найкращих практик обліку фінансових ризиків, зокрема в



частині формування резервів, відображення ризикових операцій у звітності та використання аналітичних показників для оцінки фінансової стійкості.

Методи, використані в статті, включають огляд наукової літератури та аналіз поточної практики бухгалтерського обліку, що дозволяє узагальнити теоретичні підходи до управління фінансовими ризиками та виявити проблемні аспекти їх облікового забезпечення. Результати аналізу підкреслюють важливість звітності про ризики та необхідність уніфікації облікових практик на підприємствах з метою забезпечення порівнянності та достовірності фінансової інформації. Обґрунтовується доцільність удосконалення облікової політики підприємств з урахуванням принципів ризик-орієнтованого підходу до управління фінансами.

Практичне значення статті полягає в тому, що вона робить внесок у розвиток практик обліку фінансових ризиків та сприяє підвищенню якості управлінських рішень. Надаючи всебічний огляд бухгалтерського обліку в управлінні ризиками підприємства, дослідження пропонує практичні рекомендації для підприємств, які прагнуть вдосконалити свою практику управління ризиками, підвищити фінансову стійкість та забезпечити прозорість фінансової звітності в умовах невизначеності та динамічних змін зовнішнього середовища.

Ключові слова: ризики, бухгалтерський облік, господарська діяльність, управління підприємством, економічний аналіз, контроль, об'єкти обліку, баланс, фінансова звітність, форми обліку, подвійний запис, розрахункові операції, заробітна плата, облік праці, облік капіталу, грошові кошти, основні засоби, виробничі витрати, первинні документи, документообіг, інвентаризація, управлінський облік, контроль ресурсів, контроль виробництва, методи аналізу, фінансовий стан підприємства, підприємство, аграрний ринок, цифрові інструменти, інноваційні підходи до управління, інноваційне управління.



Accounting in Enterprise Risk Management

Yarmila Tkal

PhD, Associate Professor Department of Accounting and Taxation
Sumy National Agrarian University, Sumy , Ukraine
ORCID: 0000-0002-7646-2266

Alina Brychko

PhD, Associate Professor, Department of Public Management and Administration
Sumy National Agrarian University, Sumy , Ukraine
ORCID: 0000-0003-4902-1403

Abstract: *Effective financial risk management is crucial for the long-term success of any enterprise, as financial risks directly affect the stability of cash flows, the level of solvency, investment attractiveness, and the competitiveness of a business entity. Under conditions of economic globalization, intensified competition, instability of financial markets, and growing regulatory requirements, the importance of a systematic approach to risk management increases significantly. In this context, accounting plays a key role in forming the information base for managerial decision-making, as it ensures timely recording of business transactions, financial results, and changes in the structure of assets and liabilities of the enterprise.*

Accounting is not only a tool for recording business activities but also an important element of the management system that makes it possible to identify potential sources of financial risks, assess their impact, and monitor risky operations. This study reveals the problem of accounting in enterprise risk management, which consists in the insufficient integration of accounting procedures into the risk management process and the limited use of analytical capabilities of accounting information. The study highlights the importance of accounting in identifying and assessing financial risks



related to liquidity, solvency, creditworthiness, investment activity, and financial performance of enterprises.

This research discusses various types of risks faced by enterprises, including risks associated with exchange rate fluctuations, changes in interest rates, inflationary processes, counterparty insolvency, as well as internal risks arising from accounting errors, deficiencies in the internal control system, and imperfections in accounting policies. The problem of accounting in enterprise risk management is examined from the standpoint of the need to increase the transparency of financial reporting and to adapt accounting methods to conditions of uncertainty.

The purpose of the study is to provide a comprehensive overview of the role of accounting in enterprise risk management and to substantiate its importance as an instrument of information support for risk management. The objectives of the study are to help enterprises better understand the functions of accounting in the risk management process and to develop recommendations on best practices in financial risk accounting, in particular with regard to the formation of reserves, disclosure of risky operations in reporting, and the use of analytical indicators to assess financial stability.

The methods used in the article include a review of scientific literature and an analysis of current accounting practices, which makes it possible to generalize theoretical approaches to financial risk management and to identify problematic aspects of their accounting support. The results of the analysis emphasize the importance of risk reporting and the need to unify accounting practices at enterprises in order to ensure the comparability and reliability of financial information. The expediency of improving enterprise accounting policies based on the principles of a risk-oriented approach to financial management is substantiated.

The practical significance of the article lies in its contribution to the development of financial risk accounting practices and in enhancing the quality of managerial decision-making. By providing a comprehensive overview of accounting in enterprise risk management, the study offers practical recommendations for



enterprises seeking to improve their risk management practices, strengthen financial stability, and ensure transparency of financial reporting under conditions of uncertainty and dynamic changes in the external environment.

Key words: *risks, accounting, business activity, enterprise management, economic analysis, control, accounting objects, balance sheet, financial reporting, accounting forms, double-entry bookkeeping, settlement operations, wages, labor accounting, capital accounting, cash, fixed assets, production costs, primary documents, document flow, inventory, management accounting, resource control, production control, methods of analysis, financial condition of the enterprise, enterprise, agricultural market, digital tools, innovative management approaches, innovative management.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Бухгалтерський облік є важливим інструментом для управління ризиками на підприємстві. Умови сучасної економічної системи можуть призводити до невизначеності, конфліктів та дестабілізації, які збільшують ризики в господарській діяльності. Ці ризики можуть мати різні наслідки, такі як втрати ресурсів, доходів та капіталу.

Бухгалтерська служба на підприємстві забезпечує повну та достовірну інформацію для прийняття управлінських рішень, але навіть при наявності такої інформації, ризик в бухгалтерському обліку є об'єктивною характеристикою діяльності підприємства. Управління ризиками в бухгалтерському обліку дозволяє знизити рівень їх прояву на підприємстві. Це можна досягти шляхом розроблення комплексної системи управління ризиком, яка включає у себе чітко сформульовані рекомендації та наукові дослідження.

Ризики в бухгалтерському обліку можуть відображати недостатню ефективність управління ресурсами, помилки в обліку фінансових операцій, недостатню якість фінансової звітності тощо. Інформація, яка надходить з бухгалтерського обліку, дозволяє виявляти такі ризики та приймати вчасні заходи для їх запобігання. Отже, бухгалтерський облік є важливим елементом



управління ризиками на підприємстві. Розроблення комплексної системи управління ризиком дозволяє знизити рівень їх прояву та запобігти витратам та втратам. Крім того, управління ризиками в бухгалтерському обліку допомагає зберегти довіру інвесторів, клієнтів та партнерів підприємства.

Для успішного управління ризиками в бухгалтерському обліку необхідно мати належний рівень знань та навичок у цій галузі, а також здатність прогнозувати ризики та приймати ефективні управлінські рішення. Крім того, важливо використовувати сучасні технології та програмне забезпечення для збору, обробки та аналізу фінансової інформації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У науковій літературі широко досліджуються питання обліку ризиків. До авторів, що досліджували цю тему можна віднести Л. Алексюка, який зосередився на факторах формування прибутку [1], Є.В. Афанасьєва, що досліджував моделювання фінансового ризику в управлінні прибутковістю промислових підприємств [2], Л.М. Бондаренко, який аналізував ризик інвестиційних проектів [3], Д.В. Ваньковича, який зосередився на оцінці невизначеності та ризику у системі управління фінансовими ресурсами промислових підприємств [4], Г.Л. Вербицьку, яка досліджувала управління економічним ризиком [5], Л.В. Ковалю, який досліджував формування та облік резервного капіталу як внутрішнього страхового фонду підприємства [6], Б.М. Мізюка, що зосереджувався на фінансовому механізмі управління ризиками підприємств [7], та Г.В. Омельчак, який є автором навчального посібника з фінансового менеджменту [8]. У наукових працях Петренка О.В. та Іващенко Н.С. [9], а також Макуріна А.А. [10] обґрунтовано ключову роль бухгалтерського обліку як інструменту ідентифікації, оцінювання та мінімізації фінансових ризиків підприємства, з акцентом на необхідності інтеграції облікових процедур у систему ризик-менеджменту в умовах сучасної економічної нестабільності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених управлінню



ризиками та ролі бухгалтерського обліку в цьому процесі, низка важливих аспектів залишається недостатньо дослідженою та потребує подальшого наукового обґрунтування. По-перше, у сучасних дослідженнях відсутній комплексний підхід до інтеграції бухгалтерського обліку в систему ризик-менеджменту підприємства. Більшість наукових робіт розглядають облік переважно як інструмент фіксації наслідків ризиків, а не як активний елемент їх ідентифікації, оцінки та попередження. Зокрема, недостатньо розкрито функціональну роль облікової інформації на всіх етапах управління ризиками — від ідентифікації до моніторингу та контролю.

По-друге, потребує поглиблення методичне забезпечення відображення ризиків у системі бухгалтерського обліку. Залишається відкритим питання щодо уніфікації підходів до оцінки ризиків у кількісному та якісному вимірах з урахуванням облікових даних, а також їх інтеграції у фінансову звітність. Існуючі методики часто є фрагментарними та не враховують специфіку сучасних умов господарювання, зокрема вплив цифровізації, нестабільності економічного середовища та зростання невизначеності.

По-третє, обмеженою є наукова розробка питань адаптації облікової політики підприємств до потреб ризик-менеджменту. У більшості випадків облікова політика формується без урахування ризик-орієнтованого підходу, що знижує її ефективність як інструменту управління. Водночас недостатньо досліджено механізми інтеграції ризик-менеджменту в облікову політику з урахуванням галузевих особливостей та стратегічних цілей підприємств.

Причинами зазначених невирішених аспектів є, зокрема, традиційне сприйняття бухгалтерського обліку як ретроспективної системи, орієнтованої на відображення вже здійснених операцій, а не як інструменту проактивного управління. Крім того, швидкі зміни зовнішнього середовища, посилення вимог до прозорості фінансової інформації та впровадження цифрових технологій створюють нові виклики, які не повною мірою враховані у наукових підходах.



Зазначені невирішені питання мають важливе значення для поглиблення розуміння ролі бухгалтерського обліку в системі управління фінансовими ризиками, оскільки саме якість облікової інформації та її аналітичне використання визначають ефективність прийняття управлінських рішень. Недостатня увага до цих аспектів може призводити до зниження фінансової стійкості підприємств та неефективного реагування на ризики. Таким чином, дослідження зазначених невирішених аспектів дозволить сформувати цілісне уявлення про місце та роль бухгалтерського обліку в системі управління фінансовими ризиками підприємства та сприятиме підвищенню ефективності управлінських рішень у сучасних умовах господарювання.

Формування цілей статті. Метою статті є обґрунтування ролі бухгалтерського обліку в системі управління фінансовими ризиками підприємства та визначення напрямів удосконалення облікового забезпечення процесів ризик-менеджменту в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено такі завдання: дослідити сутність фінансових ризиків та їх вплив на результати діяльності підприємства; узагальнити теоретичні підходи до управління фінансовими ризиками з позиції бухгалтерського обліку; визначити етапи управління фінансовими ризиками та місце бухгалтерського обліку на кожному з них; проаналізувати особливості формування резервів як інструменту мінімізації фінансових ризиків; обґрунтувати значення облікової інформації для прийняття управлінських рішень у сфері ризик-менеджменту; розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення облікової політики підприємств у частині управління фінансовими ризиками.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління фінансовими ризиками на підприємствах здійснюється в декілька етапів (рис. 1). Перший етап управління фінансовими ризиками передбачає аналіз та ідентифікацію ризиків у бухгалтерському обліку і, як правило, складається з кількох кроків, які покликані допомогти компаніям оцінити ризики, пов'язані з їхньою діяльністю [3].



Перший крок передбачає вивчення внутрішніх і зовнішніх факторів, які збільшують або зменшують ступінь певного типу ризику. Це може включати аналіз таких факторів, як економічні умови, галузеві тенденції, регуляторні зміни, фінансові показники та інші відповідні фактори, які можуть вплинути на фінансовий стан компанії.

Другий крок передбачає аналіз виявлених факторів для визначення їхнього потенційного впливу на фінансовий стан компанії. Це може включати оцінку ймовірності настання різних ризиків та оцінку потенційного фінансового впливу цих ризиків.

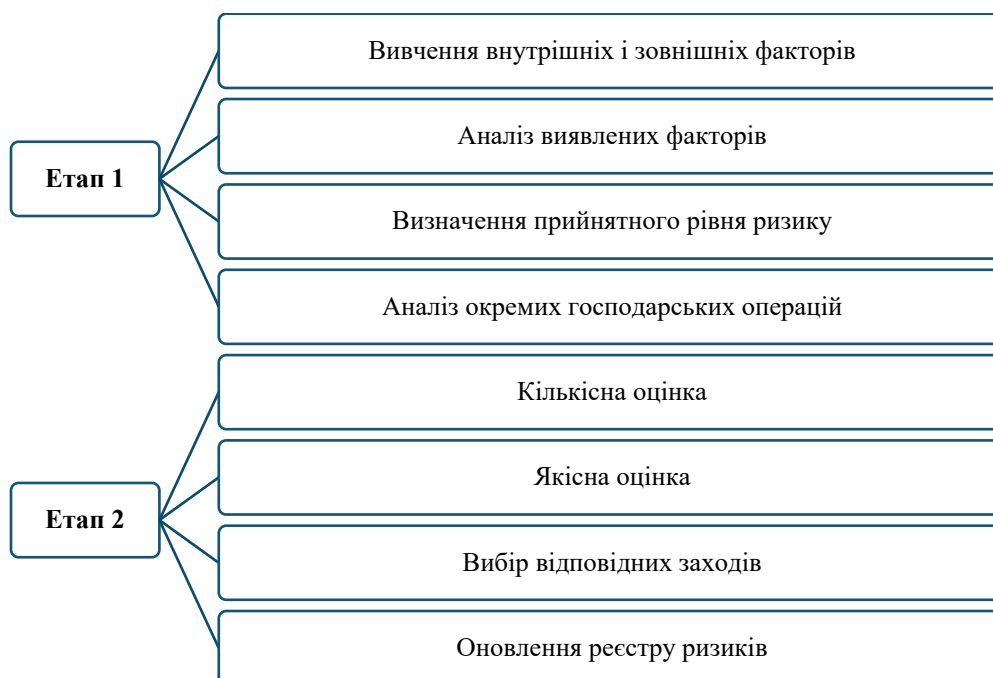


Рисунок 1 – Послідовність управління ризиками на підприємствах

Примітка: систематизовано авторами

Третій крок полягає у визначенні прийнятного рівня ризику для компанії. Це може включати оцінку загальних фінансових цілей компанії, толерантності до ризику та інших факторів, які можуть вплинути на готовність компанії приймати певні види ризиків, а також передбачення суми витрат, які підприємство готове нести для зменшення ризиків.



Четвертий крок передбачає аналіз окремих господарських операцій щодо обраного рівня ризику. Це може включати оцінку ризиків, пов'язаних з конкретною господарською діяльністю або фінансовими операціями, і визначення того, чи відповідають ці ризики прийнятному рівню ризику для компанії.

Загалом, перший етап управління фінансовими ризиками має вирішальне значення для того, щоб допомогти компаніям ідентифікувати та оцінити ризики, пов'язані з їхньою діяльністю. Вивчаючи внутрішні та зовнішні фактори, аналізуючи потенційні ризики та встановлюючи прийнятний рівень ризику, компанії можуть розробити ефективні стратегії управління фінансовими ризиками та забезпечити свій довгостроковий фінансовий стан.

Другий етап управління фінансовими ризиками передбачає якісну та кількісну оцінку виявлених ризиків. Цей етап є критично важливим, оскільки допомагає компаніям зрозуміти потенційний вплив ризиків на їхню діяльність та фінансовий стан. Нижче наведено детальний опис другого етапу управління фінансовими ризиками.

Перший крок передбачає відображення наслідків впливу ризиків та ймовірності їх настання в кількісному вираженні. Це може включати використання фінансового моделювання або інших аналітичних інструментів для оцінки потенційного фінансового впливу різних ризиків.

Другий крок передбачає оцінку ризиків на основі їхніх якісних характеристик. Це може включати аналіз таких факторів, як складність ризику, ймовірність настання, вплив на репутацію компанії та інші релевантні фактори.

Третій крок передбачає використання результатів оцінки ризиків для вибору відповідних заходів для нейтралізації виявлених ризиків. Це може включати розробку стратегій пом'якшення ризиків, таких як інвестування в диверсифікований портфель активів, придбання страховки або впровадження стратегій хеджування.



Останній крок передбачає оновлення реєстру ризиків з відповідними кількісними та якісними оцінками. Реєстр ризиків є важливим інструментом для відстеження та управління ризиками в часі, і його слід регулярно оновлювати, щоб відображати зміни в діяльності компанії або зовнішніх факторах, які можуть вплинути на її фінансовий стан.

Загалом, другий етап управління фінансовими ризиками має вирішальне значення для того, щоб допомогти компаніям зрозуміти потенційний вплив виявлених ризиків на їхній фінансовий стан. Використовуючи як якісні, так і кількісні оцінки, компанії можуть розробити ефективні стратегії зменшення ризиків, які допоможуть забезпечити їхній довгостроковий фінансовий стан.

Особливості обліку в управлінні фінансовими ризиками передбачають комплекс заходів щодо запобігання або зменшення ризиків, які можуть негативно вплинути на фінансовий стан підприємства [8]. Ці заходи включають резервування частини фінансових ресурсів, формування страхового фонду, створення цільових резервних фондів, розробку фінансових планів з резервними сумами, використання нерозподіленого прибутку як резерву. Узагальнимо перелік заходів, що зменшують ризики підприємства (рис. 2).



Рисунок 2 – Перелік заходів, що зменшують ризики підприємства

Примітка: систематизовано авторами



Резервування частини фінансових ресурсів передбачає резервування частини фінансових ресурсів для того, щоб компанія могла подолати негативні фінансові наслідки, які можуть виникнути в майбутньому. Наприклад, компанія може зарезервувати кошти в очікуванні потенційних збитків від певного проекту або події. Резервні фонди можуть бути різними: переважно це страхові фонди або цільові резервні фонди [5].

Компанія може створити страховий фонд відповідно до свого Статуту та Наказу про облікову політику компанії. Цей фонд призначений для забезпечення фінансового захисту на випадок настання непередбачуваних подій, які можуть спричинити фінансові збитки компанії. Розмір та призначення страхового фонду, як правило, визначаються в обліковій політиці підприємства.

Формування цільових резервних фондів передбачає створення спеціальних резервних фондів для різних видів діяльності та господарських операцій. Наприклад, компанія може створити резервний фонд для досліджень і розробок, маркетингу або проектів розширення. Ці фонди, як правило, використовуються для зменшення ризиків, пов'язаних з цими конкретними сферами діяльності.

Компанії можуть включати резервні суми у свої фінансові плани, щоб підготуватися до потенційних ризиків, які можуть виникнути в майбутньому. Ці резервні суми, як правило, включаються до бюджету компанії і призначені для покриття непередбачених витрат або потенційних збитків [7].

Компанії можуть використовувати нерозподілений прибуток як резерв для усунення негативних наслідків певних бухгалтерських ризиків, які можуть вплинути на їхній фінансовий стан. Наприклад, якщо компанія зазнала збитків у певному році, вона може використати нерозподілений прибуток для компенсації цих збитків і запобігання їхньому впливу на загальний фінансовий стан [1].

Забезпечення компенсації шляхом формування відповідної системи отримання додаткового доходу передбачає розробку системи, яка дозволяє компанії отримувати додатковий дохід від ризикованих господарських операцій понад той рівень, який може бути отриманий від неризикованих фінансових



операцій. Це можна зробити, визначивши ризики, пов'язані з різними господарськими операціями, та розробивши стратегії для їх зменшення. Наприклад, компанія може вирішити інвестувати в активи з вищим ризиком і вищою прибутковістю, щоб отримати додатковий дохід для компенсації потенційних збитків [6].

Забезпечення компенсації через систему штрафних санкцій передбачає впровадження системи штрафних санкцій, які повністю компенсують будь-які фінансові втрати, понесені компанією. Це може передбачати накладення штрафів або інших санкцій на осіб або відділи, відповідальні за понесення збитків. Бухгалтерський облік відіграє вирішальну роль у цьому процесі, точно відстежуючи витрати, пов'язані зі штрафними санкціями, і гарантуючи, що штрафи застосовуються справедливо і відповідно до встановлених політик і процедур.

Облік резервного капіталу є важливим аспектом управління фінансовими ризиками підприємств та організацій. Відповідно до Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, резервний капітал визначається як сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства.

Рахунок 43 «Резервний капітал» призначено для узагальнення інформації про стан і рух резервного капіталу підприємства. За кредитом цього рахунку відображається створення резервів, за дебетом – їх використання. Сальдо рахунку 43 «Резервний капітал» відображає залишок резервного капіталу на кінець звітного періоду.

Аналітичний облік резервного капіталу ведеться за його видами та напрямками використання (табл.1).



Таблиця 1

Перелік господарських операцій з обліку резервного капіталу на
підприємствах

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1	Одержано прибуток	79	441
2	Спрямовано на формування резервного капіталу	443	43
3	Перерахунок коштів з поточного рахунку на депозитний рахунок для створення резервного капіталу	184,313	311
4	Розміщення коштів у цінних паперах інших підприємств для створення резервного капіталу	14,35	311
5	Нарахування відсотків по депозиту/цінних паперах	373	732
6	Одержано збиток	442	79
7	Нарахування дивідендів за привілейованими акціями за рахунок резервного капіталу	43	67
8	Перерахунок коштів з депозитного рахунку на поточний рахунок після закінчення строку дії договору	311	184,313
9	Викуп цінних паперів у підприємств	311	14,35
10	Реалізація цінних паперів іншому підприємству	311	741
11	Списання собівартості реалізованих цінних паперів	971	14,35
12	Виплата дивідендів акціонерам за привілейованими акціями	67	311
13	Покриття збитків за рахунок резервного капіталу	43	442
14	Спрямування частини резервного капіталу на збільшення зареєстрованого капіталу	43	40
15	Перерахунок коштів з депозитного рахунку на поточний рахунок для покриття збитків або поповнення зареєстрованого капіталу	311	184,313

Примітка: систематизовано авторами

Кореспонденція вказує на те, що резервний капітал створюється і збільшується за рахунок прибутку та додаткового капіталу і використовується для поповнення статутного капіталу, покриття збитків, а також для розрахунків з учасниками.

Однією з ключових особливостей обліку резервного капіталу є те, що він забезпечує підприємствам і організаціям механізм підтримки фінансової стійкості та зниження фінансових ризиків. Створюючи та підтримуючи рахунок резервного капіталу, компанії можуть гарантувати, що вони мають достатньо фінансових ресурсів для покриття непередбачених збитків, поповнення статутного капіталу та розрахунків з учасниками.



Крім того, облік резервного капіталу забезпечує прозорий механізм звітування про фінансовий стан підприємства чи організації. Відстежуючи рух резервного капіталу в часі, зацікавлені сторони можуть отримати уявлення про практику фінансового менеджменту компанії та її здатність підтримувати фінансову стабільність у довгостроковій перспективі.

Загалом, облік резервного капіталу є важливим аспектом фінансової звітності підприємств та організацій. Створюючи та ведучи рахунок резервного капіталу, компанії можуть забезпечити фінансову стабільність, зменшити фінансові ризики та забезпечити прозорість для зацікавлених сторін щодо свого фінансового стану. Розглянемо основні проведення з обліку резервного капіталу.

Бухгалтерський облік відіграє важливу роль у запобіганні ризикам, і компанії можуть використовувати різні облікові заходи для зменшення ризиків, пов'язаних з їхньою діяльністю. Ці заходи можна розділити на чотири напрями (рис. 3).

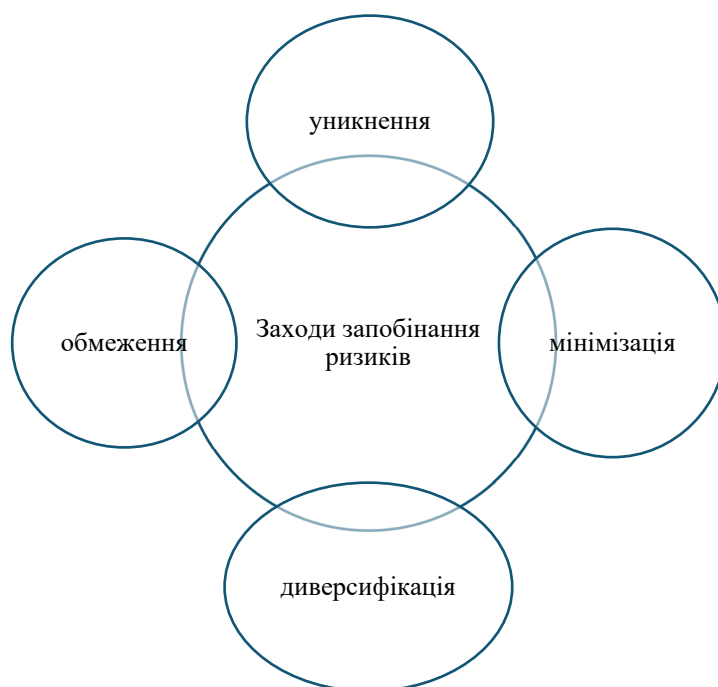


Рисунок 3 – Заходи запобігання ризиків

Примітка: систематизовано авторами



Перший напрям передбачає повне уникнення ризиків. Компанії можуть використовувати облікові заходи для виявлення та оцінки потенційних ризиків, а потім приймати стратегічні рішення для їх уникнення. Наприклад, компанія може вирішити не інвестувати в активи з високим рівнем ризику або не займатися ризикованою діяльністю, яка може негативно вплинути на її фінансовий стан.

Другий напрям передбачає мінімізацію ризиків за допомогою ефективних стратегій управління ризиками. Компанії можуть використовувати облікові заходи для виявлення потенційних ризиків, а потім розробляти стратегії для їх мінімізації. Наприклад, компанія може вирішити інвестувати в диверсифікований портфель активів, щоб мінімізувати ризики, пов'язані з будь-яким одним активом або видом діяльності.

Третій напрям передбачає диверсифікацію ризиків шляхом інвестування в різноманітні активи або участь у кількох видах діяльності. Компанії можуть використовувати бухгалтерські показники для оцінки ризиків, пов'язаних з різними активами та видами діяльності, а потім розробляти стратегії для диверсифікації своїх інвестицій. Наприклад, компанія може вирішити інвестувати в різні акції, облігації та нерухомість, щоб зменшити загальний ризик свого інвестиційного портфеля [12].

Четвертий напрям передбачає обмеження ризиків шляхом використання різних фінансових інструментів, таких як страхування або хеджування. Компанії можуть використовувати бухгалтерські показники для виявлення потенційних ризиків, а потім розробляти стратегії для обмеження впливу цих ризиків. Наприклад, компанія може придбати страховку, щоб обмежити свій вплив на потенційні збитки від стихійних лих або інших непередбачуваних подій.

Висновки. Таким чином, бухгалтерський облік відіграє важливу роль в управлінні ризиками підприємства. Він допомагає ідентифікувати, аналізувати та оцінювати ризики, з якими може зіткнутися бізнес. Належні облікові заходи можуть допомогти уникнути, мінімізувати, диверсифікувати або обмежити



ризика. Облік резервного капіталу є важливим аспектом управління ризиками, який передбачає створення та підтримку резервів для різних цілей. Процес управління ризиками в бухгалтерському обліку передбачає аналіз та ідентифікацію ризиків з подальшою їх якісною та кількісною оцінкою. Результатом цього процесу є оновлений реєстр ризиків з відповідними кількісними та якісними оцінками. Впроваджуючи відповідні облікові заходи для запобігання ризикам, підприємства можуть ефективно управляти ними, захищати свою фінансову стабільність і забезпечувати довгостроковий успіх.

Список використаних джерел

1. Алексеюк Л. Ризик – один із факторів формування прибутку. *Економіка. Фінанси. Право*. 2003. № 4. С. 17–21.
2. Афанасьєв Є.В. Моделювання фінансового ризику багатоцільових рішень в управлінні прибутковістю промислового підприємства. *Фінанси України*. 2006. № 3. С. 46–55.
3. Бондаренко Л.М., Кравченко Д.О. Бухгалтерський облік у системі корпоративного ризик-менеджменту. *Економічний аналіз*. 2025. Т. 35, № 2. С. 101–108.
4. Ванькович Д.В. Оцінка невизначеності й ризику в системі управління фінансовими ресурсами промислових підприємств. *Фінанси України*. 2001. № 9. С. 79–86.
5. Вербицька Г.Л. Управління економічним ризиком. *Фінанси України*. 2004. № 4. С. 34–41.
6. Коваль Л.В. Резервний капітал як внутрішній страховий фонд підприємства: формування та облік. *Економічні науки. Сер.: Економіка та менеджмент*. 2012. Вип. 9(2). С. 193–198.
7. Мізюк Б.М. Фінансовий механізм управління ризиками підприємств. *Фінанси України*. 2003. № 11. С. 66–72.



8. Омельчак Г.В. Парадигма процесу управління ризиками підприємств в умовах невизначеності. *International Scientific Journal of Management, Economics & Finance*. 2025. № 1. С. 45–52.
9. Петренко О.В., Іващенко Н.С. Облікове забезпечення системи управління фінансовими ризиками підприємства. *Облік і фінанси*. 2025. № 1. С. 32–39.
10. Макурін А.А. Управління ризиком для цілей бухгалтерського обліку в сучасних умовах. *Економічний вісник*. 2025. № 1. С. 81–88.
11. Савельєв М.С. Стратегічне управління ризиками підприємств у кризових умовах. *Економіка та держава*. 2024. № 2. С. 55–60.
12. Tkali, Y. Accounting policy of the enterprise in pricing. *Social Development: Economic and Legal Issues*, 2025 (4). <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.4.26>
13. Biresaw, T.M., & Sibindi, A.B. (2025). The Assessment of Enterprise Risk Management Practices of Ethiopian Commercial Banks. *Risks*, 13(3), 51. <https://doi.org/10.3390/risks13030051>
14. Bsoul, R., Alhammouri, A., & Alrabba, H. (2025). Quality of financial reporting and the practice of enterprise risk management: Evidence from listed United States industrial companies. *Investment Management and Financial Innovations*, 22(2), 35. [https://doi.org/10.21511/imfi.22\(2\).2025.35](https://doi.org/10.21511/imfi.22(2).2025.35)
15. Gao, S., Hsu, H.-T., & Liu, F.-C. (2025). Enterprise Risk Management, Financial Reporting and Firm Operations. *Risks*, 13(3), 48. <https://doi.org/10.3390/risks13030048>
16. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). *Enterprise Risk Management – Integrating with Strategy and Performance*. New York: COSO, 2025. <https://www.coso.org/Pages/erm.aspx>
17. Deloitte. *Global Risk Management Survey 2025*. London: Deloitte, 2025. <https://www2.deloitte.com/global/en/pages/risk/articles/global-risk-management-survey.html>



18. International Organization for Standardization. *ISO 31000:2025 Risk management – Guidelines*. Geneva: ISO, 2025.

<https://www.iso.org/standard/65694.html>

19. World Economic Forum. *Global Risks Report 2025*. Geneva: World Economic Forum, 2025. <https://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2025>

20. IFRS Foundation. *IFRS Practice Statement 2: Making Materiality Judgements (2025 edition)*. London: IFRS Foundation, 2025.

<https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-practice-statement-2-making-materiality-judgements/>.